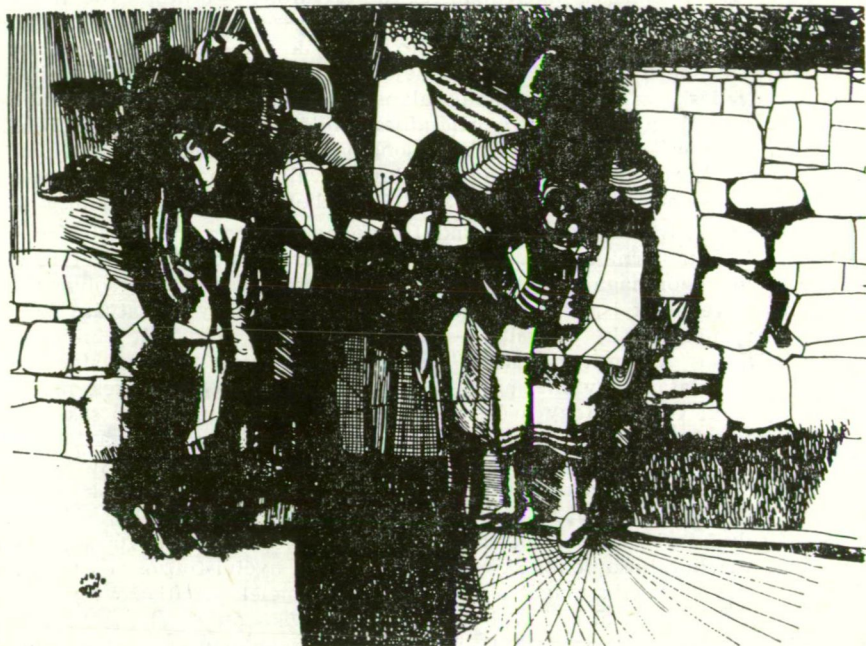

Nem lehet tagadni, olykor látszik a szkepszis történelmi-társadalmi holdudvara is. „Egyenlőség, Testvériség, Szabadság van — / az egyenlőségben, testvériségben, szabadságban” — fejtegeti, nem a szofisztika kedvéért, de éppen amiatt, mert kétségessé lettek számára e jelszavak és célok. Tartalmukat a valósághoz méri — azaz ő maga végzi el a visszacsatolást. S leginkább még itt, a társadalom-történelem síkján érintkezik ez a líra a tőle független valósággal. Hogy annál rezignáltabb legyen minden emberi megváltási-megváltódási folyamat, minden társadalmi forradalom iránt. Föltűnik a „legfelsőbb fokon szervezett labirintus” képe (*Régi barátaimhoz*), föl a praktikus, anyagias gondolkodásé, a végletes közömbösségé, az időn kívülre szorult munkásé. Ugyancsak a *Lupus in fabulából* való a történelmi passz helyzet sugallata: „Pókerezünk, emlékezünk, és este van. / — 1514 / — 1848 / — Passz — mondom, / kacszatatok, és nyertem. 1974.” Ezt a „kimondhatatlan, de ismerős” történelmet írják körül Csiki László sokszor állítmányok nélküli versei, egymás mellé zsúfolt alanyaikkal és tárgyaikkal, az eseménytelenség, a megmerevedés adekvát nyelvi formáival. A cselekvésre a versformát használja terepül a költő, szabadon szabadalhatja szét a sorokat, strófákat. Élménye a vers, az önálló, teremtett világ, de itt is a védtelenség tűnik szemébe.

Csiki semmi vizsgátlót nem tud tehát mondani a haladóknak. Akárhonnan indul el, költészettől, nyelvtől, társadalomtól, történelemtől, önnön kétségeiig jut el. A tanfolyam bizonyosságra vágyó hallgatói visszafiztethetik vele az iskolapénzt.

MÁRKUS BÉLA

OROSZ JÁNOS MUNKAJA